

Почитувани претставници на граѓанските организации,

Ви благодариме на интересот за учество на Повикот до граѓанскиот сектор за придонес во подготвувањето на Програмата за работа на Владата на Република Северна Македонија за 2025 година. Пополнетиот образец (заедно со прилозите, доколку ги има) доставете го до Одделението за соработка со невладини организации на Генералниот секретаријат на Владата на Република Северна Македонија, електронски на адреса nvosorabotka@gs.gov.mk со назнака **Иницијатива за ГПРВ 2025, до 20.9.2024 година**. Со доставување на образецот потврдувате дека се согласувате вашата иницијатива да биде објавена на веб страницата www.nvosorabotka.gov.mk.

Општи податоци за здружението / фондацијата

Име на здружението/фондацијата: Фондација за интернет и општество **Метаморфозис**

ЕМБС (матичен број на правниот субјект според податоците во Централен регистар): 5922020

Седиште и адреса (улица, број, општина): ул. „Франклин Рузвелт“ бр. 19, кат 2 Општина Карпош, 1000 Скопје

Застапник: Бардил Јашари

Веб страница: <https://metamorphosis.org.mk/>

Електронска пошта (e-mail): info@metamorphosis.org.mk

Телефонски број за контакт: +389 2 3109 325; 070 327 261

Лице за контакт: Данче Даниловска Бајдевска

Предлог- иницијатива

за годишна Програма за работа на Владата на Република Северна Македонија за 2025 година

Наслов на иницијативата: Креирање на Национална стратегија за дигитална писменост

Стратешки приоритет: (придонес - поврзаност со определен стратешки приоритет на Владата на Република Северна Македонија)

Креирањето на Национална стратегија за дигитална писменост директно придонесува кон петтиот и шестиот стратешки приоритет на Владата согласно Одлуката за изменување на Одлуката за утврдување на стратешките приоритети на Владата на Република Северна Македонија за 2024 – 2028 година донесена на 20 август 2024 година, односно, “сеопфатно подобрување на квалитетот, инфраструктурата и достапноста во образованието, создавање општество базирано на знаење и успешно справување со современи предизвици” и “професионална и ефикасна јавна администрација, развој на дигиталната економија, ИКТ секторот, вештачката интелигенција, иновациите и стартап екосистем”.

Приоритетна цел: (придонес - поврзаност со определена стратешка цел на Владата на Република Северна Македонија)

Креирањето на Национална стратегија за дигитална писменост директно придонесува кон остварување на приоритетните цели “подобрување на квалитетот на образованието, развој на наставните планови и програми, наставните методи, учебниците, дигиталните содржини и ресурсите во насока на подобрување наставата и учењето” и “зајакнување на дигиталните вештини на граѓаните, просветните работници и административните службеници” согласно Одлуката за изменување на Одлуката за утврдување на стратешките приоритети на Владата на Република Северна Македонија за 2024 – 2028 година донесена на 20 август 2024 година.

НППА (поврзаност со пристапни партнерства како и соодветна идентификација на поглавје и подрачје)

- ‘Конкурентност и инклузивен раст’/ Поглавје 10: Информатичко општество и медиуми, Поглавје 19: Социјални политики и вработување, и Поглавје 26: Образование и култура
- Дигитална агенда за Западен Балкан
- Дигитална Европа
- План за раст на Западен Балкан

Образложение: (Краток опис на иницијативата: причини за предлагање, предмет на уредување доколку се работи за закон или подзаконски акт и надлежен орган на државната управа)

Креирањето и спроведувањето на Национална стратегија за дигитална писменост е од суштинско значење во време кога целиот свет, меѓу кои и Владата на Република Северна Македонија, се стреми кон дигитална трансформација на општеството, односно на јавната администрација и испораката на јавните услуги. Со почетокот на КОВИД-19 пандемијата се покажа дека како држава не сме спремни за целосно, информирано и совесно учество во процесите кои се одвиваат дигитално, што меѓу другото резултираше и со големи предизвици при спроведување на образованието на далечина и хакерски напади. Поради ниската дигитална писменост, наставниот кадар беше неподготвен да ги образува идните генерации преку образование на далечина, додека стручните служби од училиштата не можеа да препознаат лажни дојави за бомби кои ги добиваа преку е-пошта, што дополнително придонесе кон губење на настава и со самото тоа, ослабнување на квалитетот на образованието на младите.

Додека беа обезбедени дигитални алатки и услуги за време на пандемијата, но и денес, граѓаните пак се враќаат на шалтерите за по традиционален пат да добијат услуги од институциите, што меѓудругото исто така се должи и на тоа што не се чувствуваат способни да ги користат истите по дигитален пат. Ова дополнително придонесува и кон ниската искористеност на постоечките владини дигитални структури за добивање на јавни услуги, комуникација со институциите, како и учество во консултативни процеси. Недостатокот на дигитални вештини кај јавните службеници, меѓу другото, има негативно влијание на начинот на кој Владата ги води своите онлајн активности, а за возврат и конкурентноста на земјата во регионот.

Ниската дигитална писменост исто така претставува и потешкотија на работното место, поради што лицата кои не се во работен однос треба дополнително да ги градат нивните дигитални вештини за да станат покомпетитивни на пазарот на трудот. Дополнително, поради ниската дигитална и медиумска писменост, граѓаните стануваат ранливи на сајбер напади, измами, лажни вести и дезинформации, бидејќи не знаат да ги препознаат заканите ниту да се справат со истите.

[Европската Комисија во извештајот за Северна Македонија 2023](#) експлицитно нотира дека „Во однос на дигиталната трансформација, долгорочната стратегија за информатички и комуникациски технологии за

2021-2026 година не е усвоена. Активностите на стратегијата за развој на дигитални вештини треба да бидат изградени и поддржани со конкретни мерки.“

Понатаму, еден од приоритетите на процесот на креирање на оваа стратегија е и усогласувањето со новововедената Европска легислатива и регулатива со процесот на надградба на медиумските закони и идната стратегија ќе го опфати и усогласувањето со Digital Services Act (Закон за дигитални услуги) и Digital Markets Act (Закон за дигитален пазар), како и усогласувањето со Директива на ЕУ за слобода на изразување.

За да ги адресира горенаведените предизвици, потребно е креирање на Национална стратегија за дигитална писменост. Со стратешки пристап за опишување на целото население меѓу кои и младите низ формалниот образовен процес, за ефикасно и совесно користење на дигитални алатки и платформи за разни цели (образование, работен ангажман, учество во креирање на јавни политики, консултативни процеси, користење на јавни е-услуги, комуникација, иновации, итн.) се подигнува квалитетот на образованието, се обезбедува покомпетентен и покомпетитивен работен кадар за пазарот на трудот, се омоќуваат граѓаните за да земат активно учество во јавни дигитални процеси, но и се гради култура на безбедно општество отпорно на разни сајбер закани. Дополнително, унапредување на дигиталните вештини кај различни категории на граѓани, меѓу кои и административни службеници, се поддржува креирањето на професионална и ефикасна јавна администрација, а и се поддржува развојот на дигиталната економија, ИКТ секторот, вештачката интелигенција, иновациите и стартап екосистемот, што директно кореспондира на Владините стратешки приоритети и приоритетни цели. Бидејќи дел од дигитална писменост е и медиумска писменост, преку оваа национална стратегија треба да се цели кон општество со развиено критичко мислење и отпорност кон лажни вести и дезинформации.

Оваа национална стратегија треба да предвиди развивање и спроведување на детална едукативна програма на повеќе нивоа (основно, средно, напредно) кои би се комуницирале соодветно на возраста, менталниот капацитет и стручноста на граѓаните од сите сфери. Покрај развивањето на дигиталните вештини преку формалното образование (предучилишно, училишно, средно, високо образование), стратегијата треба да предвиди и креирање на програми за доживотно учење за да се опфатат граѓани кои што не се дел од формалното образование.

Исто така, оваа национална стратегија треба да биде поддржана со постојано оценување на пристапот до граѓаните до потребната дигитална инфраструктура (интернет конекција и дигитални алатки) како и дигиталните вештини за граѓаните за да се процени нивното ниво на дигитални вештини, осигурувајќи се дека ги поседуваат потребните вештини за ефективно користење на јавните услуги и активно учество на пазарот на трудот и во животот на заедницата. Посебно внимание треба да се посвети на проценка на средните и напредните дигитални вештини на граѓаните, преку што дополнително ќе се развие курикулум кој треба да биде спроведен преку масовни обуки на целото население, започнувајќи со младите во формалниот образовен процес и јавната администрација.

Надлежни органи за оваа стратегија треба да бидат Министерство за образование и наука, Министерство за дигитална трансформација и Министерство за администрација, додека помеѓу придружните органи за поддршка треба да бидат Биро за развој на образование, Национален центар за одговор на компјутерски инциденти – МКД-ЦИРТ, и Државен завод за статистика.

Очекувани влијанија: (Кои се очекуваните влијанија од предлог-иницијативата)

Очекуваните влијанија на долг рок се:

- Покомпетитивни граѓани на пазарот на трудот преку зголемување на нивните дигитални вештини;
- Способни и совесни граѓани кои активно ги користат е-услугите и учествуваат во јавните е-процеси, придонесувајќи кон подобро креирање на политики и граѓанска вклученост преку електронските платформи обезбедени од државата;
- Поквалитетен образовен систем кој одговара на потребите на пазарот на трудот и испорачува кадар способен за логично и критично размислување базирано на факти;
- Професионална и ефикасна јавна администрација оспособена за спроведување на поефикасен и побезбеден систем за испорака на јавни е-услуги и други дигитални алатки овозможени од страна на јавните институции;
- Поголемо користење на постоечките владини е-услуги и поттикнување на процес на нивно проширување и усовршување благодарение на барањата од граѓаните, што директно влијае на подобрување на деловната околина и функционирањето на слободниот пазар преку јакнење на институционалниот капацитет;
- Покомпетитивни граѓани со напредни дигитални вештини кои придонесуваат кон креирање на иновации преку користење на технологијата за решавање проблеми, автоматизација на процесите и креативни решенија, поттикнувајќи го развојот на нови производи, услуги и деловни модели.

Финансиски импликации: (Дали предлог-иницијативата предизвикува финансиски импликации? Ако има, дали потребните средства се обезбедени и од кои извори?)

Предлог-иницијативата предизвикува финансиски импликации. Потребните средства не се обезбедени.

Прилози (со наведување на авторот на документот):

- Ирена Бојациевска, Наталија Шикова, “Опсерваторија за Дигиталната агенда – Извештај за тековната состојба и патоказ за унапредување на Дигиталната агенда во Северна Македонија” (2022)
- Европска Комисија, “Извештај на Европска комисија за Северна Македонија 2023”
- Александар Стојановски, “Истражувањето за критичкото мислење и медиумската писменост кај младите во Република Северна Македонија” (2019)

17.09.2024 година

Потпис на застапникот